

жартома називають «Організацією Стурбованих Націй» через неспроможність прийняти дієві рішення щодо порушення прав людини в Україні. Одна з причин цього – відсутність чіткої інформаційної політики України про масові порушення прав людини в Криму та на Сході України. Це спонукає до дій, спрямованих на виправлення ситуації в Україні.

У цьому сенсі, нового звучання набуває потреба наукового обґрунтування захисту прав людини як магістрального напрямку розвитку конституціоналізму та донесення нових концепцій до правотворців, правозахисних організацій і міжнародної спільноти. Адже нині вчений-конституціоналіст – це, у першу чергу, громадянин і патріот своєї держави, якого готові слухати і чути в Україні та за її межами.

---

1. Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII : Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 11. – Ст. 151.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО МІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Бортник Н.П.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Механізми реалізації міграційних законів – об’ємне, комплексне явище, що має декілька аспектів – спеціально-юридичний, політико-правовий, соціально-психологічний, філософський тощо. Перший із них, що доволі часто в наукових публікаціях трактують юридичним механізмом реалізації міграційних законів, охоплює весь юридичний інструментарій, за допомогою якого забезпечується вся повнота їх

реалізації. Особливе місце у цьому механізмі належить юридичним інститутам та процедурам.

Існуючі юридичні інститути міграційного законодавства за рівнем їх нормативного закріплення умовно можна розділити на конституційно-правові (право – громадянства, притулку, свободи пересування, імміграції тощо) та їх своєрідне продовження – галузеві правові інститути, які в рамках Конституції України встановлені чинним законодавством (право – біженців, трудових мігрантів тощо). Визначення цими інститутами юридичних взаємовідносин, конкретизація багато в чому їх дій є певною методологічною основою розвитку та вдосконалення цілісної системи міграційного законодавства.

Важливе значення для названого законодавства мають його правові джерела, під якими розуміють ті правові форми, в яких знаходять своє відображення правові норми. Особливе місце тут займає Конституція України [1], серед основних видів є також міграційні нормативно-правові акти (законодавчі та підзаконні). Нині найактуальніші міграційні питання перебувають у «віданні» основних галузей публічного права – конституційного та адміністративного.

Виходячи з особливого статусу Конституції України як Основного Закону потрібна, на нашу думку, подальша конкретизація предмету його регулювання. Це є, по-перше, відносини між суспільством і державою, яка виступає як орган суспільства, політична форма його самоорганізації. По-друге, це відносини між людиною, громадянином і державою, законодавче регулювання яких спрямоване на визначення рамок втручання держави у свободу людини з одночасним утворенням розвиненої системи юридичних гарантій, утвердження державою та забезпечення нею прав і свобод людини та громадянина.

З огляду на вищевикладене можна стверджувати, що правове регулювання процесами міграції за допомогою права є необхідною умовою та засобом реалізації повноважень Конституції України.

Саме Конституція України відкриває широке правове поле для реалізації прав мігрантів усіх категорій, створює основи для регулювання різноманітних внутрішніх та зовнішніх міграційних процесів. Конституційні положення щодо міграції є демократичними, відповідають

рекомендаціям Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та інших міжнародних організацій у даній галузі. Багато положень щодо перебування, надання відповідного статусу, свободи пересування на конституційному рівні в Україні сформульовані вперше.

Зокрема, ст. 33 Конституції України надає право особі на свободу пересування. В ній говориться: «Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом». Ці права доповнюються правами і обов'язками, що викладені у ст. 26 Конституції України: «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть ті самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземцям та особам без громадянства може бути надано притулок у порядку, встановленому законом» [1].

Водночас, необхідно зазначити, що імміграційний аспект виписаний в Конституції України найбільш скупко та абстрактно. Інакше кажучи, поняття «імміграція» в Конституції України не використовується зовсім. Навіть ст. 26, яка регламентує порядок перебування іноземців в Україні, по суті справи, не додає нічого нового про порядок в'їзду іноземців в Україну порівняно зі ст. 33.

Важливим новим моментом Конституції України є положення, що викладені в п.2 ч. 1 ст. 92 і в п.10 цієї ж статті, у яких говориться, що виключно законами України визначаються «громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства», а також «засади регулювання демографічних та міграційних процесів» [1]. Звернемо увагу на те, що саме в цій статті вперше в Конституції України вживається термін «міграційні процеси». Більше того, в цій же статті в п. 8 її другої частини вводиться поняття «міграційного режиму», відмінного від загального. Введення цього режиму передбачається в спеціальних зонах.

Отже, п. 2 і п. 10 ч. 1 ст. 92, а також п.8 ч. 2 ст. 92 означають, що в Україні принципові питання, пов'язані з різноманітними аспектами міграційних процесів, взаємовідносин держави та зовнішніх мігрантів, біженців чи інших шукачів притулку вирішуються не на підставі відомчих інструкцій, а на рівні Основного Закону.

---

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

ДЕРЖАВА І ПРАВО: ТЕОРІЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

Гарасимів Т.З.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та філософії права
Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Соціальне призначення права полягає у регулюванні поведінки людей. Однак встановлені державою правові норми не завжди можуть виконувати регулювальну ролі без складного механізму їх реалізації. Без утілення правових приписів у життя норми права мертві. Інакше кажучи, вони втрачають своє соціальне значення.

У реальному житті функціональні взаємозв'язки держави і права постійно розвиваються та видозмінюються. Вони можуть визначатися верховенством держави над правом або пріоритетом права над державою. Також вони можуть характеризуватися станом рівноваги. Принцип верховенства права підпорядковує державу громадянському суспільству, яке за умови його реальності само вирішує питання про форму, зміст і соціальне призначення держави. Він є основою визнання народного суверенітету і його первинності щодо суверенітету нації та держави. На нашу думку, саме у цьому полягає нерозривність процесу верховенства права та розвитку демократії.

Визначення характеру співвідношення прав і свобод потребує врахування природи самої держави, її сутності, розгляду конкретно-історичних форм держав та засобів реалізації державного життя. Значна частина сучасних концепцій виходить із розуміння держави як публічно-